

A MŰSZAKI FELSŐOKTATÁSI ÉS A TERMELÉSI KÖNYVTÁRHÁLÓZAT EGYÜTTMŰKÖDÉSE

021.6:62

A második ötéves terv iparfejlesztésének célkitűzései a figyelmet a műszaki tudományok, a technika felé fordítják. A tudományos kutatást és az ipari termelést szakirodalommal segítő műszaki könyvtárhálózatok jelentősége megnövekedett. Az egyre szaporodó feladataik ellátásához e hálózatok új utakat keresnek; többek között az együttműködés jobb megszervezésének lehetőségeit is kutatják. A két műszaki könyvtárhálózat kooperációjának vizsgálata időszerű kérdés, a tanulságok levonása hasznos feladat. Mindkét hálózatban sok a rejtett tartalék, amelyek feltárása és a koordinációs törekvések szolgálatába állítása a műszaki könyvtárhálózatok hatékonyságát fokozza.

A két hálózat fontosságát már megalakulásuk körülményei is bizonyítják. Míg a többi szakkönyvtári hálózatokban /mezőgazdasági, orvos-tudományi stb./ a szaktudomány felsőoktatási /egyetemi/ intézeteinek könyvtárait együtt találjuk a szakma termelő, kutató intézményeinek könyvtáraival, addig a műszaki felsőoktatási hálózattól függetlenül szervezett műszaki termelési könyvtárhálózatot látunk. A két hálózat önállósága mind feladatai, mind a hatáskörébe vont könyvtárak nagy számát tekintve indokolt. Valamennyi többi könyvtárhálózathoz viszonyítva e két hálózat a legkiterjedtebb. A műszaki termelési hálózat közel 1000 tagkönyvtárával az ország legnagyobb szakkönyvtári hálózata. A műszaki felsőoktatási hálózat a hazánkban jelenleg 26 egyetemen és főiskolán működő 636 tanszéki könyvtár közül a négy műszaki egyetem 163 tanszéki könyvtárát foglalja magában. Az összes egyetemi tanszéki, intézeti könyvtárak 25 %-a hatáskörébe tartozik, így a legtöbb tagkönyvtárát számláló felsőoktatási könyvtárhálózat.

A két hálózat fejlődéstörténete is sok közös vonást mutat. Mindkét hálózat az élet sürgetésére, a meglévő és jelentkező társadalmi igények kielégítésére már megalakult, és fejlődőben volt, mielőtt erről az átfogó felsőbb rendelkezés megjelent. A gyakorlatot szentesítette, és a fejlődést biztosította a korszerű jogi szabályozás, amely felállította a két műszaki könyvtárhálózatot. /1.018/1956. évi Mth. 12. C és D pontja, valamint a 103/1958. M.M. rendelet./ A műszaki felsőoktatási hálózat központja a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára lett /nem hivatalosan rövidítve MÜEK/, tagjai a Budapesti Műszaki Egyetem, a Budapesti

Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem, a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem és a Veszprémi Vegyipari Egyetem Könyvtára, valamint a felsorolt egyetemek kari, intézeti és tanszéki könyvtárai.

A hálózatok központi tevékenységeit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a két hálózat helyi adottságait, szervezeti sajátosságait felhasználva a hálózati munka más-más területére helyezte működése súlyát. A műszaki felsőoktatási hálózat kedvezőbb helyzetében - közös hivatali szervezettség, jobb anyagi ellátottság stb. folytán - a hálózati munka legnehezebb területén a központi feldolgozásban, a központi katalógus kiépítésében ért el kimagasló eredményeket. /A két budapesti műszaki egyetem 100 tanszéki könyvtára anyagának kb. 90 %-a, mintegy 200 000 kötet szerepel hálózati katalógusban./ Az OMK ugyanakkor a módszertani munka területén végzett úttörő jellegű tevékenységével az új magyar műszaki könyvtárosgeneráció nevelésében szerzett igen jelentős érdemeket.

Az OMK-ban rendezett tanfolyamok serkentő hatást gyakorolnak a műszaki felsőoktatási hálózati könyvtárosképzésre. A MÜEK 1960-ban két tanfolyamot tartott tanszéki könyvtárosai számára. Mindkét tanfolyamon az OMK-tól hathatós segítséget kaptunk mind előadók, mind vizsgabizottsági tagok személyében. A tanfolyamokhoz kiadott "Tanszéki könyvtárosi tanfolyam. Miskolc, 1960" c. jegyzethez mintául szolgált az OMK Műszaki Könyvtárosi vizsga tananyaga. Bp. 1958 o. kiadványa. A három jelentős műszaki egyetem közel másfélszáz könyvtárosa e tanfolyamokon mint külön tárgykört tanulta a műszaki dokumentációt, s e szolgálat széleskörű propagálásával a MÜEK elősegítette az OMK szolgáltatásainak alaposabb megismerését is. Népszerűsítő munkája eredményeképpen a tanfolyam után több tanszék jelentette be igényét a kartonfigyelőszolgálatra, mások, pl. a Mechanikai Technológiai Intézet, a témafigyelőszolgálat megrendelését határozta el. A miskolci tanfolyamon résztvett a diósgyőri Lenin Kohászati Művek műszaki könyvtárának hat dolgozója. A tanfolyamon kialakult baráti kapcsolat kiszélesítésére - a két hálózati központ kezdeményezése és útmutatása kapcsán - a két legfontosabb kohászati szakkönyvtárunk között szoros együttműködés jött létre, működésük részleteit szocialista szerződésben rögzítették. /Vö. Móra László: A Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára és a Lenin Kohászati Művek műszaki könyvtárának szocialista szerződése. Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója, 1960. 4.sz./

Az OMK módszertani tevékenységének fontos eleme a műszaki könyvtárosok plénümának konferenciái, amelyeken a testvérhálózat képviselői is résztvesznek, és felhasználják az értekezleteket a közérdekű tapasztalatok közlésére. Így pl. 1959-ben a MÜEK frissen beszerzett xerox-berendezéséről szerezhettek a műszaki könyvtárosok értesülést. A két hálózati központ munkatársai számára rendezett szakmai továbbképzés keretében az OMK és a MÜEK vezető munkatársai kölcsönösen beszámolnak könyvtáraik munkájáról és eredményeiről.

Az OMK módszertani osztálya szerkesztésében megjelenő Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója a műszaki könyvtárosok szakmai látókörét bővítő, igen szépen fejlődő, színvonalas szakfolyóirat. Sajnos a MÜEK munkatársai nem igen éltek a kiváló lehetőséggel, hogy a lap hátsólapjain közöljék tapasztalataikat, vagy ismertessenek egy-egy közérdekű elvi szakmai kérdést. /Kivételesen Mesterházi Mártának a műszaki aprónyomtatványokról szóló fejtegetései, valamint e sorok írójának a MÜEK katalógusait tárgyaló cikke./ Az OMK egyéb kiadványait, elsősorban az Évkönyveit örömmel üd-

vözülték a MÜEK munkatársai. Ugyanakkor a MÜEK módszertani sorozatának kötetei - különösen a folyóiratok katalogizálásával és leltározásával foglalkozó művek - komoly segítséget jelentettek az OMK és a hálózatában működő alközpontok és tagkönyvtárak részére járó nagyszámú értékes műszaki folyóirat szakszerű kezeléséhez.

A fent vázolt adatok tanulsága szerint a módszertani munka terén a két műszaki könyvtárhálózat között gyümölcsöző együttműködés alakult ki, amely jó irányban fejlődik. Nem ilyen biztató a helyzet a könyvtári élet egyéb területein. A gyarapítást illetően a kapcsolat mindeztideig jóformán az új szerzeményezési jegyzékek kölcsönös megküldésére szorítkozott. Gyökeres javulást eredményezne, ha az ún. "megosztott állomány-gyarapítás" elvét a gyakorlatban megvalósítanók. A közös szerzeményezési politika kialakításához az állományok tartalmi elemzésén alapuló gyűjtőkörök pontos elhatárolása szükséges. Ezen a téren a legújabb időben történt biztató kezdeményezéseket következetesen folytatni kell a gyűjtőköri kódexek kialakításáig. Mindamellet a gyarapítás területén is akad a két hálózat együttműködésére példa: 1958-ban a MÜEK az NDK-ból kapott értékes műszaki könyvajándékból több száz kötetet átengedett a műszaki termelési hálózat szakkönyvtárai részére.

Az olvasószolgálaton belül, a könyvtárközi kölcsönzés, az állományok kölcsönös propagálása és felhasználása stb. simán és zökkenésmentesen folyik a két műszaki nagykönyvtár között kialakult szakmai segítségnyújtás szellemében. Az olvasók feleslegesen átirányításának elkerülésére szűkösségek tartjuk megszüntetni a MÜEK-nek az egyetemi jegyzetekre évekkel ezelőtt bevezetett gyakorlatát, amely szerint a műszaki egyetemek jegyzeteit nem dolgozzák fel, és így egy-egy jegyzetet kereső hallgatót átirányítják az OMK-ba, ahol minden műszaki jegyzet megtalálható. Véleményünk szerint az egyetemi jegyzeteket - már kiadásuk időpontjában a MÜEK-nek gyűjtenie és nyilvántartásba vennie kell /esetleg rövidített feldolgozás formájában./ A jegyzetek egy-két példánybani gyűjtése a MÜEK archivális feladatából is következik.

A két hálózat közötti együttműködés elmélyítésére néhány további javaslat:

A bibliográfiai és tájékoztató szolgálatban önként mutatkozik a közös szakkönyvtári kiadásának a lehetősége. Ide kapcsolódik a két könyvtár egyéb rendszeres kiadványainak /Évkönyv, módszertani sorozat/ szerkesztésében a kölcsönös részvétel.

A Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatójában állandó rovatot lehetne nyitni a műszaki felsőoktatási könyvtárhálózat részére. E rovat több célt szolgálna: a MÜEK e rovaton keresztül közölné módszertani közleményeit a műszaki felsőoktatási hálózat könyvtárosai számára; a műszaki egyetemek tanszékeire mint előfizetőknek eljutna a Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója, amely értékes anyagával egyben a tanszéki könyvtárosok szakmai továbbképzését szolgálná; a Tájékoztató útján a műszaki dokumentáció propagálása állandó és szilárd alapokra helyeződik a műszaki egyetemek professzorai, oktatói megnyerése céljából.

x/ A javaslat megvalósításra kerül az MKT 1961. évi 2. számától kezdődően. Szerk. megj.

A két központ könyv- és könyvtárpropagandájának összehangolása /vándorkiállítások stb. rendezésével /.

Rendszeres munkaértekezleteket kellene tartani a két hálózati központ módszertani részlege között. Időnként hasonló célból tapasztalatcserét, tanulmányutakat kellene szervezni a központok azonos munkakörű dolgozói számára.

A két műszaki nagykönyvtár munkatársai között kialakítandó jó személyes kapcsolat érdekében esetleg közös klubnapok, sport, kirándulási lehetőségek biztosításával közelebb kell hozni a központok munkatársait /későbbiekben a hálózati dolgozókat/.

A felvázolt néhány javaslattal célunk az volt, hogy a könyvtári munka főbb területein rámutassunk a szorosabb együttműködés lehetőségeire. A két műszaki könyvtárhálózat között kialakítandó kooperáció továbbfejlesztése közös munkabizottság feladata volna, amely a kérdéscsoport alapos elemzése után munkatervben rögzítené a végrehajtás módját és ütemét.

Móra László

..-.-.-..

A CSEPEL AUTÓGYÁR MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁSI KÉRDÉSEIRŐL

65.012.45

A technika jelenlegi fejlődési ütemében, a szakirodalom egyre növekvő áradatában, a hazai műszaki tájékoztatási munka eddigi - és csakis szocialista társadalmunk által biztosított - eredményei ellenére vállalatainknál ninosen szervezetileg kellően értékelte helyzetben és állapotban. Ezért - elméleti eszmefuttatások helyett - a beavatkozás időszerűségét szeretném bizonyítani.

Egy cikk keretében a kérdés még vállalati vonatkozású teljes feltárása sem valószínűsíthető meg, még kevésbé az érintett szakirodalom egészének feldolgozása. Akikre mégis hivatkozom, a műszaki könyvtárügy, dokumentáció, tájékoztatás és propaganda hivatásbeli vagy hivatott ismerői, tudósai, dolgozói vagy vezetői, remélem, elnézőek lesznek azért, hogy megállapításait, tapasztalataikat, véleményüket és javaslataikat esetenként - külön hivatkozás nélkül - felhasználom. Merem ezt tenni azért, mert célunk azonos: az MSZMP VII. kongresszusa határozatainak megvalósítása, új ötéves népgazdasági tervünk sikeres végrehajtása, a szocializmus és kommunizmus építésének szolgálata az élenjáró szovjet és más haladó tudományos és termelési tapasztalatok gyűjtésével, nyilvántartásával, értékelésével, kellő intenzitás feldolgozásával és rendszeres, tervszerű - szervezetileg biztosított - széleskörű terjesztésével és hasznosításával.